

GLOSY

KATARZYNA JUSIŃSKA, OLAF SZCZYPIŃSKI

Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego

GLOSA DO WYROKU SĄDU APELACYJNEGO W KRAKOWIE Z DNIA 21 LIPCA 2015 R., I ACA 204/15

W sprawie opisanej sygnaturą I ACa 204/15 powódka domagała się zasądzenia na jej rzecz zadośćuczynienia i odszkodowania, twierdząc, że pozwany szpital na skutek bezprawnego działania naruszył jej dobro osobiste w postaci prawa do planowania rodziny. Bezprawność działania strony pozwanej miała polegać na przeprowadzeniu przez lekarzy zatrudnionych przez szpital sprzecznego, w opinii powódki, z istniejącymi zasadami wiedzy medycznej badania płodu, które uniemożliwiło wykrycie schorzeń u dziecka poczętego. Powódka została przez to pozbawiona prawa do informacji, a w rezultacie nie mogła zdecydować o przerwaniu ciąży w oparciu o przesłanki z art. 4a ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży¹ (dalej jako: ustawa o planowaniu rodziny), tj. w przypadku, gdy „badania prenatalne lub inne przesłanki medyczne wskazują na duże prawdopodobieństwo ciężkiego i nieodwracalnego upośledzenia płodu albo nieuleczalnej choroby zagrażającej jego życiu”. Sąd Okręgowy przyznał powódce kwotę 30 917,79 zł tytułem odszkodowania oraz zadośćuczynienie w wysokości

---

¹ Dz.U. z 1993 r. Nr 17, poz.78 ze zm.

250 000 zł wraz z odsetkami. Z wyrokiem zgodził się Sąd Apelacyjny, oddalając apelacje obu stron.

Zgodnie z ustaleniami Sądu, lekarz przeprowadzający badanie w 22. tygodniu ciąży nie wykrył poważnych wad u dziecka i, jak sam przyznał, nie oglądał zrobionego w tym dniu zdjęcia ultrasonograficznego. W ocenie biegłej stanowiło to wyraz braku staranności przy wykonywaniu obowiązków. Zgodnie z opinią, lekarz posiadający pewne doświadczenie powinien rozpoznać w tej fazie rozwoju płodu, na podstawie przeprowadzonego badania, nieprawidłowości w postaci rozszczepu kręgosłupa i spłaszczenia kości czaszki i skierować pacjentkę na dalsze badania. Dopiero przy kolejnym badaniu, w 32. tygodniu ciąży, wykonujący badanie ten sam lekarz stwierdził wady dziecka na prenatalnym etapie rozwoju i skierował powódkę do szpitala o wyższym stopniu referencji. W tym czasie nie było już możliwe dokonanie aborcji. Z tego względu powódka wniosła roszczenie o zasądzenie zadośćuczynienia i odszkodowania. Zdaniem powódki, strona pozwana na skutek bezprawnego działania naruszyła jej dobro osobiste, czym doprowadziła do powstania u powódki krzywdy i szkody w postaci wysokich kosztów leczenia i pielęgnacji. Strona pozwana w apelacji podnosiła zarzut przedawnienia, który Sąd Okręgowy oddalił ze względu na art. 5 Kodeksu cywilnego². Z tą argumentacją zgodził Sąd Apelacyjny³, odrzucając apelacje wniesione przez obie strony.

Sprawa, którą zajął się Sąd Apelacyjny w Krakowie, dotyczy więc problemu odpowiedzialności z tytułu *wrongful birth* (w piśmiennictwie polskim określanego także jako „złe urodzenie”). Pojęcie to obejmuje roszczenie rodziców upośledzonego lub ciężko chorego dziecka skierowane przeciwko lekarzowi lub personelowi medycznemu, który nie rozpoznał wad dziecka w czasie ciąży lub nie poinformował o nich rodziców i przez to uniemożliwił im podjęcie decyzji o przerwaniu ciąży. W efekcie tych zaniechań doszło do narodzin dziecka z wadami

---

² Ustawa z 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny, Dz.U. z 1964 r. Nr 16, poz. 93 ze zm. (dalej jako k.c.)

³ Głosę aprobującą rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego przedstawił M. NESTEROWICZ, *Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 12 maja 2015 r. I ACA 204/15*, «OSP» 5/2016, s. 620-624.

genetycznymi lub innymi ciężkimi uszkodzeniami⁴. Podkreślić należy jednak, że upośledzenie dziecka w takiej sytuacji było spowodowane jedynie czynnikami naturalnymi, a lekarz nie doprowadził swoim zachowaniem do uszkodzenia dziecka już poczętego⁵ ani nie zaniechał czynności, które mogłyby zmniejszyć lub usunąć defekt⁶.

Pojęcie to należy odróżnić od konstrukcji *wrongful conception* i *wrongful life*, które w doktrynie występują obok koncepcji odpowiedzialności z tytułu *wrongful birth*⁷. *Wrongful conception* (nazywane w doktrynie polskiej także roszczeniem z tytułu „niechcianego poczęcia”) jest to powództwo rodziców dziecka skierowane przeciwko pozwanemu (lekarzowi, aptekarzowi) z tytułu poczęcia się dziecka, do którego w ogóle by nie doszło, gdyby nie wina pozwanego⁸. Dla roszczeń rodziców nie ma przy tym znaczenia, czy dziecko urodziło się zdrowe,

---

⁴ A. ULANOWSKA, *Odpowiedzialność lekarza z tytułu wrongful birth w prawie polskim*, «Biuletyn Stowarzyszenia Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego» 5/2010.

⁵ Termin ten występuje w przepisie art. 75 Ustawy z 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, Dz.U. z 2015 r., poz. 2082 ze zm. (dalej jako: k.r.o.). Szerzej na temat sytuacji prawnej nasciturusa: A. SYLWESTRZAK, *Komentarz do art. 75 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego*, [w:] Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz, red. H. DOLECKI, T. SOKOŁOWSKI, «Lex» 2013; O. NAWROT, *Status prawny pre-embrionu*, «PiP» 64.3/2009, s. 5-19; Idem, *Istota ludzka czy osoba? Status nasciturusa na gruncie Europejskiej Konwencji Bioetycznej*, «Prawo i Medycyna» 1/2004, s. 86-99; T. SOKOŁOWSKI, *Sytuacja prawna nasciturusa w art. 9 projektu Kodeksu cywilnego*, «RPSiE» 71.2/2009, s. 185-197 oraz zamieszczona tam literatura J. MAZURKIEWICZ, 'Nasciturus' w prawie cywilnym i karnym, «Palestra» 28.11/1973, s. 37-43, a na temat ochrony dziecka poczętego w prawie cywilnym por. J. HABERKO, *Cywilnoprawna ochrona dziecka poczętego a stosowanie procedur medycznych*, Oficyna, Łódź 2010, «Lex» nr 114901; O. SZCZYPIŃSKI, *Uznanie dziecka poczętego i jego ochrona*, «Pedagogia Ojcostwa» 7/2013, s. 77-92.

⁶ Z. PEPŁOWSKA, *Odpowiedzialność cywilna lekarza z tytułu wrongful life, wrongful birth i wrongful conception w prawie USA*, «Prawo i Medycyna» 1/2004, s. 101-111.

⁷ Por. K. MULARSKI, *O sposobach rozumienia pojęć „wrongful conception” i „wrongful birth”*, «PiP» 59.8/2009, s. 72-84.

⁸ T. JUSTYŃSKI, *Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku, I Wydział Cywilny z dnia 4 lipca 2008 r., I Aca 278/08*, «Prawo i Medycyna» 4/2009, s. 131.

czy chore⁹. Odszkodowanie z tytułu *wrongful life* („złe życie”) związane jest ze skargą dziecka wynikającą ze spowodowania jego urodzenia się (życia) w stanie pokrzywdzenia fizycznego lub psychicznego.

Należy zwrócić uwagę, przy założeniu prawidłowości postępowania lekarza, że roszczenia powyższe opierają się na błędnym założeniu, że szkoda by nie powstała, gdyby do urodzenia dziecka nie doszło. Rzeczywistą alternatywą dla dziecka nie jest więc urodzenie się (życie) bez upośledzeń, a jedynie nienarodzenie¹⁰. Tymczasem, jak słusznie zauważył Sąd Najwyższy (dalej jako: SN) w wyroku z dnia 13 października 2005 r., „nie istnieje prawo dziecka do nieurodzenia się w razie występowania wad płodu i sam fakt urodzenia się dziecka nie może być uznany za jego szkodę”¹¹. Niedostateczne rozpoznanie tej alternatywy jest więc powodem błędnej oceny prawnej dokonywanej w roszczeniach opisywanych powyżej wskazanymi pojęciami¹².

Zgodnie z przywołanymi w wyroku ustaleniami, Sąd Okręgowy uznał, że „wyjątkowe i szczególne okoliczności przemawiające za nieuwzględnieniem zarzutu przedawnienia wynikają z charakteru dobra osobistego jakie zostało naruszone. Prawo decydowania o tym, czy kobieta jest w stanie podjąć się wychowywania głęboko niepełnosprawnego dziecka jest dobrem osobistym najwyższego rzędu i wymaga podjęcia decyzji trudnej pod wieloma względami”. Argumentację tę przyjął Sąd Apelacyjny wskazując, że przesłanki zawarte w art. 4a ust. 1 stwarzają

---

⁹ K. KAWECKA, *Skarga wrongful life – charakter prawny i dopuszczalność*, «Rozprawy Ubezpieczeniowe» 15/2013, s. 73.

¹⁰ T. JUSTYŃSKI, *Poczęcie i urodzenie się dziecka jako źródło odpowiedzialności cywilnej*, Zakamycze 2003, dostęp «Lex».

¹¹ Wyrok SN z dnia 13 października 2005 r., sygn.. akt IV CK 161/05.

¹² Podobnych wątpliwości nie budzi natomiast retroaktywna ochrona dziecka, w której występuje związek przyczynowo skutkowy między działaniem bądź zaniechaniem lekarza, wskutek których powstały wady dziecka poczętego. Rzeczywistą alternatywą jest tu j urodzenie się dziecka zdrowego (stan przed i po zaistnieniu okoliczności możliwy do porównania, właściwej oceny i ustalenia związku przyczynowo-skutkowego). Odpowiedzialność odszkodowawcza powstaje wówczas na mocy art. 446¹ Kodeksu cywilnego. Na temat aspektów prawnych związanych ze zgodą na leczenie por. J. HABERKO, *Prawne aspekty zgody ciężarnej kobiety na leczenie*, «RPSiE» 69.2/2007, s. 93-107.

prawo podmiotowe rodziców najwyższego rzędu. Jest to zatem także powielenie stanowiska Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2005 r. w tzw. „sprawie łomżyńskiej”, w której stwierdził, że ustawa o planowaniu rodziny, przyznając rodzicom prawo do świadomego planowania rodziny, przyznaje tym samym kobiecie prawo do przerywania ciąży w ściśle określonych przypadkach i oba te prawa należy uznać za prawa podmiotowe rodziców¹³.

Należy jednak zauważyć, że już rok później SN zajął odmienne, zasługujące na aprobatę stanowisko, w którym wskazał, że art. 4a i 4b ustawy o planowaniu rodziny nie może być podstawą do wyróżnienia „prawa do aborcji” jako dobra osobistego. Wskazać bowiem należy, że właściwa dla kontratypu kolizja dóbr wyłącza możliwość konstruowania prawa podmiotowego, którego przedmiotem byłoby dobro osobiste, polegające na możliwości naruszenia dóbr osobistych innych osób¹⁴. L. Bosek zauważa, że w świetle prawa konstytucyjnego możliwy do przyjęcia jest tylko dominujący w polskim prawie cywilnym pogląd, który stanowi, że nie istnieje ani „prawo” do uśmiercenia rozwijającego się życia ludzkiego w fazie prenatalnej, ani „dobro osobiste” do jego unicestwienia, ani żaden inny godny ochrony interes, który mógłby być utożsamiany z dobrem osobistym do unicestwienia dziecka już poczętego¹⁵.

Już w 1997 roku Trybunał Konstytucyjny (dalej jako: TK) określił wyraźnie zakres prawa do planowania rodziny. TK zaznaczył wówczas, że prawo do odpowiedzialnego decydowania o posiadaniu dzieci posiada zarówno aspekt pozytywny, jak i negatywny. Jednak w związku z konstytucyjną ochroną życia ludzkiego, prawo do odpowiedzialnego decydowania o posiadaniu dzieci w aspekcie negatywnym może obejmować jedynie prawo odmowy poczęcia dziecka¹⁶. Gdy dziecko zostało już poczęte, prawo to może wyrażać się jedynie w sposób pozytywny jako

---

¹³ Wyrok SN z 13 października 2005 r., sygn. akt IV CK 161/05. Por. też wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku, I Wydział Cywilny z dnia 4 lipca 2009 r., sygn. akt I ACa 278/08.

¹⁴ Uchwała SN z 22 lutego 2006 r., sygn. akt III CZP 8/06.

¹⁵ L. BOSEK, *Roszczenia wrongful life i wrongful birth w świetle standardów konstytucyjnych i europejskich*, «Przegląd Sądowy» 1/2008.

¹⁶ Orzeczenie TK z 28 maja 1997 r., sygn. akt K 26/96.

m. in. prawo urodzenia dziecka i jego wychowania¹⁷. Tę argumentację uznał także SN stwierdzając, że prawo do posiadania dziecka można interpretować wyłącznie w aspekcie pozytywnym, a nie jako prawo do unicestwienia rozwijającego się płodu ludzkiego¹⁸.

Chociaż zdrowie i życie dziecka poczętego w znaczeniu fizjologicznym jest całkowicie zależne od matki, to zgodnie z aksjologią polskiego porządku prawnego podlega ono ochronie należnej człowiekowi. Wyklucza to traktowanie wyjątkowych przypadków legalnej aborcji, a więc przypadków zgodnego z prawem unicestwienia życia dziecka jako przejawu dobra osobistego kobiety¹⁹. Podkreśla ten fakt orzeczenie TK z 7 stycznia 2004 r., w którym wskazuje, że „[...] wszelkie możliwe wątpliwości co do ochrony życia ludzkiego powinny być rozstrzygane na rzecz tej ochrony (*in dubio pro vita humana*)”²⁰.

W związku z powyższym możliwości poddania się zabiegowi aborcji nie można uznać za element prawa do planowania rodziny ani prawa do decydowania o swoim życiu osobistym. Wobec braku dobra osobistego należy uznać, że art. 448 k.c. nie może być w zasadzie zastosowany jako podstawa sankcji wymierzonej bezpośrednio w lekarza, a pośrednio – poprzez prewencyjne oddziaływanie odpowiedzialności odszkodowawczej – w *nasciturusa*²¹, a co za tym idzie, uniemożliwienie kobiecie poddania się zabiegowi przerwania ciąży w przypadkach określonych w art. 4a ust. 1 ustawy o planowaniu rodziny nie uzasadnia zasądzenia na jej rzecz zadośćuczynienia za krzywdę²².

Odsebną kwestią wymagającą namysłu jest natomiast pytanie: czy dopuszczalne jest w ogóle uznanie narodzenia się dziecka jako podstawy odszkodowania. Zgodnie z prawem cywilnym odszkodowanie przysługuje poszkodowanemu z tytułu wyrządzonej mu szkody od

---

¹⁷ A. UŁANOWSKA, *op. cit.*, przyp. 5.

¹⁸ Uchwała SN z 22 lutego 2006 r., sygn. akt III CZP 8/06.

¹⁹ K. SZUTOWSKA, *Odpowiedzialność za szkodę z tytułu wrongful conception i wrongful birth w świetle funkcji odpowiedzialności odszkodowawczej w polskim prawie cywilnym, cz. I*, «Transformacje Prawa Prywatnego» 1/2008, s. 82.

²⁰ Orzeczenie TK z dnia 7 stycznia 2004 r., sygn. akt K 14/03.

²¹ L. BOSEK, *op. cit.*, przyp. 16.

²² K. SZUTOWSKA, *op. cit.*, s. 82 przyp. 20.

osoby, która szkodę tę wyrządziła, lub od podmiotu, który za tę osobę ponosi odpowiedzialność. Szkodą natomiast jest uszczerbek w majątku poszkodowanego powstały wbrew jego woli.

Polski porządek prawny zachowuje prymat bytu i godności osobowej człowieka przed wszelkimi innymi jego uprawnieniami. Życie pozostaje zatem zasadą pierwotną, a godność osoby ludzkiej punktem wyjścia procesu stanowienia prawa. W związku z tym, nie można uznać urodzenia się i życia dziecka za szkodę. W świetle przepisów ustawy o planowaniu rodziny aborcja jest dopuszczalna wyłącznie w trzech przypadkach, wśród których nie występuje element ekonomiczny. Oznacza to, że „motyw uniknięcia obciążeń finansowych związanych z urodzeniem niechcianego dziecka nie jest prawnie doniosły”²³.

Sąd Apelacyjny powtórzył stanowisko SN, że sam fakt urodzenia nie może być szkodą, ponieważ życie ludzkie jest podstawowym i jednym z najbardziej chronionych dóbr prawnych, także przez Konstytucję. Należy zastanowić się jednak, czy zdarzenie, określane jako wartościowe, może być uznane za chociażby pośrednie źródło szkody, np. w postaci kosztów utrzymania i leczenia dziecka. Słuszne jest stanowisko R. Trzaskowskiego, który stwierdził, że nie można konieczności ponoszenia kosztów związanych z urodzeniem i życiem kwalifikować negatywnie jako szkodę, ponieważ są to „konsekwencje nierozzerwalnie, w sposób konieczny związane z życiem człowieka. [...] Ze względu na godność człowieka i nierozzerwalny związek ponoszenia tych kosztów z jego życiem muszą być one uznane za aksjomatycznie dobre”²⁴. W przeciwnym razie, gdyby chcieć być konsekwentnym, należałoby interpretację Sądu Apelacyjnego rozciągnąć także na pozostałe dzieci, a taka interpretacja musi być uznana za zbyt daleko idącą i niezgodna z preferowanym przez ustrojodawcę modelem normatywnym. Teza ta jest zgodna z orzeczeniem TK, który podkreślił, że „Prawo kobiety ciężarnej do niepogarszania swojego położenia materialnego wynika z konstytucyjnej ochrony wolności kształtowania w sposób swobodny

---

²³ R. TRZASKOWSKI, *Czy urodzenie dziecka może być źródłem szkody?*, «Palestra» 52.9-10/2007, s. 14.

²⁴ Ibidem, s. 16, przyp. 24.

swoich warunków życiowych i związanego z nią prawa kobiety do zaspakajania potrzeb materialnych jej oraz jej rodziny. Ochrona ta jednak nie może prowadzić tak daleko, iż łączy się z naruszeniem fundamentalnego dobra jakim jest życie ludzkie, w stosunku do którego warunki egzystencji mają charakter wtórny i mogą podlegać zmianie”²⁵.

Co więcej, ustawodawca zabezpieczył konieczność ponoszenia kosztów związanych z wychowaniem dziecka, przewidując obowiązek alimentacyjny. Zgodnie z przepisami k.r.o., powstaje on po stronie rodziców *ex lege* m.in. w związku z urodzeniem się dziecka. Obejmuje on dostarczanie środków utrzymania, a w razie potrzeby także wychowania, w formie pieniężnej lub osobistych świadczeń²⁶. Na charakter prawny kosztów związanych z utrzymaniem dziecka wskazuje także przepis art. 141 k.r.o., zgodnie z którym wydatki w związku z ciążą i porodem mogą być konieczne albo powodować stratę majątkową. Ich odpowiednia część może być pokryta przez ojca dziecka (w sytuacji dziecka pozamałżeńskiego). Mówiąc ogólnie, celem tych obowiązków jest ochrona osoby, członka rodziny, niezdolnej do samodzielnego zaspokojenia swoich potrzeb²⁷. Nie ulega wątpliwości, że świadczenia alimentacyjne, szczególnie te o charakterze pieniężnym, stanowią uszczerbek w majątku zobowiązanego. Fakt powstania pokrewieństwa, który rodzi obowiązek alimentacyjny, nie może być jednak traktowany jako źródło szkody majątkowej, gdyż nie jest to strata na mieniu poniesiona przez zobowiązanego na skutek zaistnienia czynu niedozwolonego, niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania albo na skutek zobowiązania umownego. Argumentacja ta znajduje swoje potwierdzenie w stanowisku doktryny, gdzie wskazuje się, że od momentu porodu, jeżeli kobieta nie oddała dziecka do adopcji, uszczerbek majątkowy związany

---

²⁵ Orzeczenie TK z 28 maja 1997 r., sygn. akt K. 26/96.

²⁶ Por. Uchwała SN z 24 maja 1990 r., sygn. akt III CZP 21/90.

²⁷ Z uwagi na osobisty charakter tego obowiązku podlega on szerokim ograniczeniom: nie może być przedmiotem obrotu; potrącenia; nie podlega dziedziczeniu oraz zrzeczeniu; nie podlega egzekucji i nie ulega przedawnieniu (przedawniają się jedynie roszczenia o poszczególne świadczenia).

z posiadaniem dziecka traci cechy szkody, a staje się co najwyżej nakładem (dobrowolnym uszczerbkiem majątkowym)²⁸.

W świetle powyższego za wątpliwą należy więc uznać argumentację Sądu, że szkodę stanowią zwiększone, w stosunku do zwykle ponoszonych, koszty utrzymania i wychowania dziecka związane z jego niepełnosprawnością. Sąd nie wziął tu pod uwagę faktu, że niepełnosprawność dziecka nie była wynikiem błędów osób trzecich, a powstała – mówiąc dość ogólnie – w sposób naturalny²⁹. Argumentacja Sądu nie uwzględnia więc wspomnianej na początku alternatywy. Opiera się ona abstrakcyjnej ocenie dokonanej w oderwaniu od faktu, że gdyby doszło do realizacji przepisów ustawy o planowaniu rodziny, to dziecko w ogóle by się nie narodziło, a nie urodziłoby się wolne od wad. W takiej sytuacji nie byłoby więc mowy także o normalnych kosztach utrzymania dziecka, które mógłby stanowić podstawę do określenia różnicy w zmianie w stanie majątku powódki. Jak się wydaje, jedyną przyczyną tych koniecznych wydatków albo strat jest fakt urodzenia się dziecka. Nie można więc abstrakcyjnie rozdzielać osoby dziecka od kosztów jego utrzymania, co ma miejsce w sytuacji roszczeń odszkodowawczych z tytułu *wrongful birth*³⁰. Również życie człowieka, co wyraźnie podkreślił w wyroku z dnia 30 września 2008 r. TK, nie może podlegać wartościowaniu ze względu na jego wiek, stan zdrowia, przewidywany czas jego trwania ani ze względu na jakiegokolwiek inne kryteria³¹.

Obowiązkiem państwa nie jest refundacja, w ramach odpowiedzialności odszkodowawczej, poniesionych przez rodziców nakładów. Ma ono natomiast obowiązek, zgodnie z zasadą ustrojową wyrażoną w art. 18 Konstytucji, tworzyć takie rozwiązania, które przyczyniałyby się

---

²⁸ M. WILD, *Roszczenia z tytułu wrongful birth w prawie polskim (Uwagi na tle wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2003 r., V CK 16/03)*, «Przeгляд Sądowy» 1/2005, s. 51-56.

²⁹ Chodzi o upośledzenie wynikające np. z choroby dziedzicznej, aberracji chromosomowych czy czynników zewnętrznych tj. np. infekcje, a nie związane z działaniem lub zaniechaniem osób trzecich.

³⁰ Por. A. WUDARSKI, *Odpowiedzialność za szkody prenatalne na tle orzecznictwa sądów niemieckich i austriackich*, «Palestra» 48.5-6/2003, s. 173-174.

³¹ Orzeczenie TK z 30 września 2008 r., sygn. akt K 44/07.

w sposób pozytywny do wzmocnienia ochrony rodziny, macierzyństwa i rodzicielstwa³². W ich ramach mieści się konieczność udzielania pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej, powstałej także w wyniku choroby czy niepełnosprawności (por. art. 71 Konstytucji).

Należy zgodzić się z przedstawianym zarówno w orzecznictwie³³, jak i piśmiennictwie³⁴ postulatem, zgodnie z którym ustawodawca powinien przyjąć odpowiednie regulacje prawne, wyłączające możliwość dochodzenia wskazanych typów roszczeń. Wzór wskazanych przepisów może stanowić ustawodawstwo francuskie³⁵, które ogranicza prawo do dochodzenia odszkodowania za urodzenie upośledzonego dziecka i przenosi ciężar utrzymania dziecka na państwo. Zostało przyjęte jako reakcja na liberalną linię orzeczniczą.

GŁOSA DO WYROKU SĄDU APELACYJNEGO W KRAKOWIE
Z DNIA 21 LIPCA 2015 R., I ACA 204/15

Streszczenie

W glosie poruszona została problematyka odszkodowania z tytułu tzw. *wrongful birth* w świetle relacji dóbr osobistych do przepisów normujących dopuszczalność dokonania aborcji. Autorzy wykazują niezasadność posługiwania się konstrukcją „prawa do aborcji” rozumianego jako prawo podmiotowe, na które powołał się Sąd Administracyjny w tytułowym orzeczeniu. Argumentacja wskazuje także na niedopuszczalność uznania za szkodę zarówno faktu urodzenia, jak i poniesionych kosztów w związku z wychowaniem dziecka. W ten sposób autorzy

---

³² Por. *inter alia*, Orzeczenia TK z dnia 10 lipca 2000, sygn. akt SK 21/99, z 27 stycznia 1999, sygn. akt K 1/98; z 16 lipca 2007, sygn. akt SK 61/06.

³³ Por. orzeczenie SN z 22 lutego 2006 r., sygn. akt III CZP 8/06.

³⁴ A. ULANOWSKA, *op. cit.*, przyp. 5. M. SONIEWICKA, *Regulacje prawne wobec rozwoju nowoczesnych technik kontroli prokreacji: analiza roszczenia wrongful life*, «Diametros» 19/2009, s. 137-159.

³⁵ Loi no. 2002-303 *relative aux droits des malades et à la qualité du système de santé*.

dochodzą do wniosku, że na gruncie norm prawa cywilnego, rozpatrywanych w kontekście konstytucyjnej ochrony życia, nie ma możliwości przyznania odszkodowania za tzw. „złe urodzenie”.

A GLOSS ON JUDGEMENT I ACA 204/15 OF 21 JULY 2015
ISSUED BY THE KRAKÓW COURT OF APPEAL

Summary

In the gloss the authors address the issue of compensation for (so-called) wrongful birth in the context of the relation between personal goods and the provisions regulating the admissibility of abortion in Polish law. They show that it is inadmissible to apply the construction of a “right to abortion,” understood as a subjective right, to which the Polish Administrative Court referred in its judgement. They argue that from the legal point of view it is inadmissible to qualify the birth of a child and/or the expense of bringing up a child as a damage. Thus they conclude that compensation for (so-called) wrongful birth is inadmissible on the grounds of Polish civil law and the constitutional protection of human life.

Słowa kluczowe: dobra osobiste; odpowiedzialność cywilna; roszczenia odszkodowawcze; prawo do życia; dziecko poczęte; nasciturus; „złe urodzenie”.

Key words: personal goods; civil liability; compensation; right to life; conceived child; nasciturus; wrongful birth.

Literatura:

- BOSEK L., *Roszczenia wrongful life i wrongful birth w świetle standardów konstytucyjnych i europejskich*, «Przegląd Sądowy» 1/2008
- HABERKO J., *Cywilnoprawna ochrona dziecka poczętego a stosowanie procedur medycznych*, Oficyna, Łódź 2010, «Lex» nr 114901
- HABERKO J., *Prawne aspekty zgody ciężarnej kobiety na leczenie*, «RPSiE» 69.2/2007, s. 93-107

- JUSTYŃSKI T., *Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku, I Wydział Cywilny z dnia 4 lipca 2008 r., I AcA 278/08*, «Prawo i Medycyna» 4/2009, s. 131
- JUSTYŃSKI T., *Poczęcie i urodzenie się dziecka jako źródło odpowiedzialności cywilnej*, Zakamycze 2003, dostęp «Lex»
- KAWECKA K., *Skarga wrongful life – charakter prawny i dopuszczalność*, «Rozprawy Ubezpieczeniowe» 15/2013, s. 73
- MAZURKIEWICZ J., *'Nasciturus' w prawie cywilnym i karnym*, «Palestra» 28.11/1973, s. 37-43
- MULARSKI K., *O sposobach rozumienia pojęć „wrongful conception” i „wrongful birth”*, «PiP» 59.8/2009, s. 72-84
- NAWROT O., *Istota ludzka czy osoba? Status nasciturusa na gruncie Europejskiej Konwencji Bioetycznej*, «Prawo i Medycyna» 1/2004, s. 86-99
- NAWROT O., *Status prawny pre-embrionu*, «PiP» 64.3/2009, s. 5-19
- NESTEROWICZ M., *Glosa do wyroku Sąd Apelacyjny w Krakowie z dnia 12 maja 2015 r. I ACa 204/15*, «OSP» 5/216, s. 620-624
- PEPEŁOWSKA Z., *Odpowiedzialność cywilna lekarza z tytułu wrongful life, wrongful birth i wrongful conception w prawie USA*, «Prawo i Medycyna» 1/2004, s. 101-111
- SOKOŁOWSKI T., *Sytuacja prawna nasciturusa w art. 9 projektu Kodeksu cywilnego*, «RPSiE» 71.2/2009, s. 185-197
- SONIEWICKA M., *Regulacje prawne wobec rozwoju nowoczesnych technik kontroli prokreacji: analiza rozszczenia wrongful life*, «Diametros» 19/2009, s. 37-159
- SYLWESTRZAK A., *Komentarz do art. 75 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego*, [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz*, red. H. DOLECKI, T. SOKOŁOWSKI, «Lex» 2013
- SZCZYPIŃSKI O., *Uznanie dziecka poczętego i jego ochrona*, «Pedagogia Ojcostwa» 7/2013, s. 77-92
- SZUTOWSKA K., *Odpowiedzialność za szkodę z tytułu wrongful conception i wrongful birth w świetle funkcji odpowiedzialności odszkodowawczej w polskim prawie cywilnym, cz. I.*, «Transformacje Prawa Prywatnego» 1/2008, s. 82
- TRZASKOWSKI R., *Czy urodzenie dziecka może być źródłem szkody?*, «Palestra» 52.9-10/2007, s. 14
- ULANOWSKA A., *Odpowiedzialność lekarza z tytułu wrongful birth w prawie polskim*, «Biuletyn Stowarzyszenia Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego» 5/2010

WILD M., *Roszczenia z tytułu wrongful birth w prawie polskim (Uwagi na tle wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2003 r., V CK 16/03)*, «Przegląd Sądowy» 1/2005, s. 51-56

WUDARSKI A., *Odpowiedzialność za szkody prenatalne na tle orzecznictwa sądów niemieckich i austriackich*, «Palestra» 48.5-6/2003, s. 173-174.